

Funded by
the European Union

EU4Environment

Green Economy in Eastern Partner Countries

Məhsulun Ekoloji İzinin Yaxşılaşdırılması (MEİ) Aİ-nin Şərq Tərəfdaşlığı (ŞT) ölkələrinin seçilmiş sənayelərində

Ekoloji göstəricilər barədə qısa xülasə

“Ətraf mühitə dost olmaq” və ya “eko-etiketlər” əldə etmək üçün məhsul və xidmətlər öz məhsul kateqoriyası və ya sektoru daxilində ekoloji cəhətdən daha üstün olduqlarını sübut etmək üçün müxtəlif könnüllü üsullardan istifadə edə bilərlər. Təkcə Avropa İttifaqında (Aİ) 230-dan çox eko-etiket mövcuddur və bu etiketlər digər məsələlərlə yanaşı, meşələrin qırılması, biomüxtəliflik, toksiklik, dairəvilik, resurs səmərəliliyi və karbon emissiyaları kimi məsələləri əhatə edir.¹

Məhsullarını ətraf mühitə dost kimi bazara çıxarmağa çalışan şirkətlər üçün bazar imkanları və bazardakı çağırışlar arasında düzgün balans yaratmaq çətin ola bilər. Ayrı-ayrılıqda özünün xüsusi metodoloji tələblərinə malik olan ekoetiketlərin geniş çeşidi şirkətlər üçün əlavə xərclər və ya gecikmələr, istehlakçılar üçün isə çətinlik ilə nəticələnə bilər. Bu problemləri həll etmək, məhsul kateqoriyası daxilində müqayisəliliyi artırmaq və həm istehsalçılara, həm də istehlakçılara aydın göstəricilər vermək üçün Avropa Komissiyası 2013-cü ildə Yaşıl Məhsullar üzrə Vahid Bazar (YMVB) proqramı çərçivəsində Məhsulun Ekoloji İzi (MEİ) təşəbüsünü təqdim etdi.² MEİ metodu şirkətlərə öz ekoloji göstəricilərini ölçməyə və dayanıqlı məhsullar bazasında əminliklə mövqe tutmağa kömək edir. Digər əlaqəli Aİ təşəbbüslərinə “Yaşıl Sövdələşmə” və 2020-ci il üçün “Dairəvi İqtisadiyyat üzrə Fəaliyyət Planı” daxildir ki, bunlar da MEİ ilə birlikdə dayanıqlı məhsullar, xidmətlər və biznes modellərini mümkünsüzlükdən adi normaya çevirəcək güclü və ardıcıl məhsul siyasəti çərçivəsi yarada bilər.

Məhsulun Ekoloji İzi (MEİ) nədir?

MEİ, əmtəə və ya xidmətin öz həyat dövrü boyunca ətraf mühitə təsirinin çox meyarlı ölçülməsidir. MEİ ilə əlaqəli məlumatlar əmtəələrin tədarük zənciri fəaliyyətləri (xammalın hasilatından tutmuş istehsal və istifadə və sonda tullantıların idarə edilməsinə qədər) nəzərə alınmaqla, onların ətraf mühitə təsirlərini azaltmaq məqsədi ilə hazırlanır. Qısaca desək, MEİ məhsul və ya xidmətin ətraf mühitə təsirlərinin kəmiyyətini göstərən Həyat Dövrü Qiymətləndirilməsinə (HDQ) əsaslanan Aİ tərəfindən tövsiyə olunan alətdir.³ Bütün bunları resursların, materialların və ya enerji axınlarının ətraf mühitə təsirini modelləşdirməklə və istehsalla əlaqəli tullantı axınlarını daha yaxşı müəyyən etmək üçün məhsulun tədarük zəncirinə baxmaqla edilir.⁴ MEİ metodunun HDQ ilə əhəmiyyətli

oxşarlıqları olsa da onu təkrarlamır. HDQ ekoloji təzyiqləri, faydaları, mübadilələri və məhsulun həyat dövründə mümkün təkmilləşmə sahələrinin kəmiyyətini göstərən standartlaşdırılmış metodologiyadır. LCA məhsulun fazalarına (istehsal, daşınma, istifadə və xidmət ömrünün sonu kimi) baxır. Ayrı-ayrılıqda, MEİ HDQ yerinə yetirmək üsuludur, lakin bunu daha ardıcıl, etibarlı və çoxaldıla bilən nəticələr verə biləcək əlavə güclə edir. Bu onunla bağlıdır ki, MEİ metodologiyası HDQ ilə müqayisədə daha az çevikdir və məlumatların keyfiyyətinə dair daha ciddi tələblər qoyur.⁵

MEİ mənim şirkətim üçün nə deməkdir?

MEİ müəssisələrə təchizat zəncirinin dayanıqlılığını effektiv şəkildə yaxşılaşdırmağa imkan verir. MEİ tədqiqatı məhsulun ən təsirli tərkib elementlərinə, emal mərhələlərinə və ya həyat dövrü mərhələlərinə dair dəyərli fikirlər verir və bu mənada təsirin azaldılması üçün mükəmməl başlanğıc nöqtəsidir (məsələn, dizayna yenidən baxmaq, resurs dövrlərini bağlamaq və ya yan məhsulları yeni məqsədlər üçün istifadə etmək).

Məlumat dəstləri, təsir göstəriciləri və hesablama üsulları təklif etməklə yanaşı, MEİ məhsul qruplarına ümumi qaydalar da verir ki, bu da şirkətlərə məhsul üzrə irəliləyişlərini öz sektor və ya kateqoriyalarında etalon meyarlarla müqayisə etməyə imkan yaradır. Öz növbəsində müəssisələr rəqiblərə (milli və Avropa) qarşı ətraf mühitə əlaqəli göstəricilərini qarşı daha yaxşı başa düşürlər. Etalon meyarlarla müqayisə həm də reputasiya qurmaq və istehlakçıların gündəlik həyatında yüksək qiymətləndirilən dayanıqlı və ətraf mühitə dost mal və xidmətlər yaratmaq baxımdan güclü stimuldur.

Beləliklə, xüsusilə Aİ-nin Vahid Bazarı kimi dinamik və rəqabətli bir bazarda ekologiya sahəsində qənaətbəxş göstəricilərə malik icraçı olmaq özlüyündə istənilən şirkət üçün yaxşı biznes perspektivləri və sağlam strategiyalar təmin edə biləcək əlavə dəyərdir. İstehlakçılara gəldikdə, məlumatlı alış qərarlarının verilməsi Avropada və bütün dünyada adi bir təcrübəyə çevrilmişdir. İstehlakçılar yalnız oxşar məhsul və ya xidmətlərin göstəricilərini müqayisə etməklə yeni brendlərə etibar etməyi və xərcləmə verdişlərini şəxələndirməyi öyrənə bilərlər.

1. Mənbə: <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/did-you-know.html>

2. Mənbə: [Understanding PEF and OEF methods](https://ec.europa.eu/environment/pef/pef-methods)

3. Mənbə: <https://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/footprint/PEF%20methodology%20final%20draft.pdf>

4. Mənbə: https://www.meti.go.jp/committee/kenkyukai/sangi/lca/pdf/001_04_00e.pdf

5. Mənbə: https://www.meti.go.jp/committee/kenkyukai/sangi/lca/pdf/001_04_00e.pdf

Action implemented by:

EU4Environment MEİ-i necə təşviq edir?

Hazırda Şərq Tərəfdaşlığı (ŞT) regionunda MEİ metodologiyası AI tərəfindən maliyyələşdirilən **EU4Environment** Təşəbbüsü vasitəsilə Birləşmiş Millətlərin Sənaye İnkişafı Təşkilatının (UNIDO) rəhbərlik etdiyi fəaliyyət kimi təbliğ olunur. Burada, digərləri ilə yanaşı, planlaşdırılan işlərə MEİ-in tətbiqi üçün mövcud təcrübələrin və maneələrin xəritələşdirilməsi; onların mövcud etiketləmə sxemləri ilə müqayisəsi; MEİ vasitəsilə YMVB Təşəbbüsünün imkanları və faydaları haqqında məlumatlılığın və anlayışın artırılması; və ŞT ölkələrinin seçilmiş sənayelərində pilot MEİ-nin icra edilməsi və təşviq olunması prosesinə bələdçilik etmək daxildir.

Bu fəaliyyət yerli maraqlı tərəfləri MEİ-nin tətbiqinin potensial faydaları və təsiri haqqında daha çox məlumatlandıracaq; ŞT regionunda yerli potensial yaradacaq; milli sənayelərin MEİ ilə əlaqəli potensial siyasətlərə daha yaxşı hazır olmasına kömək edəcək; və yerli ekspertlər üçün öyrənmə imkanları təmin edəcəkdir (pilot tədqiqatlardan istifadə etməklə və istehsalda daha dayanıqlı məhsullara keçid üçün konkret təkliflər verməklə). Bundan əlavə, AI və UNIDO "yaşıl" səylərin və siyasətlərin daha geniş şəkildə dəstəklənməsinə töhfə verən yerli məlumatlandırma və bacarıqların artırılması fəaliyyətlərinə diqqət yetirəcəkdir.

UNIDO-nun rəhbərliyi altında həyata keçirilən oxşar layihələrdən uğur hekayələri

UNIDO AI tərəfindən maliyyələşdirilən və Dairəvi İqtisadiyyatı təşviq edən regional layihə vasitəsilə MEİ haqqında məlumatlılığın artırılması sahəsində sanballı təcrübəyə ([SwitchMed](#)) malikdir: Burada UNIDO Cənubi Aralıq dənizi regionunda daha yaşıl sənayenin, eləcə də dayanıqlı istehlak və istehsal modellərinin inkişafını gücləndirmək üçün MEİ-ni uğurla tətbiq etmişdir.

Buradakı məqsədlərdən biri şirkətlərə Avropa bazarında mövqelərini yaxşılaşdırmaqda kömək etmək üçün Misir, Livan, Mərakeş və Tunis kimi ölkələrə MEİ-ni təqdim etmək olmuşdur. Uğur hekayələrinə şərab istehsalı ilə bağlı iki tədqiqat, həmçinin zeytun yağı, makaron, süd məhsulları, dəri və kağız istehsalçıları ilə görülmə işlər daxildir.

EU4Environment (AI Ətraf Mühit Naminə) haqqında

Avropa İttifaqı tərəfindən maliyyələşdirilən EU4Environment layihəsi təbii kapitalı qorumaq və daha yaxşı istifadə etmək, insanların ekoloji rifahını artırmaq və Şərq Tərəfdaşlığı (ŞT) ölkələrində iqtisadi artımı stimullaşdırmaq məqsədi daşıyır. Bu fəaliyyət, ekoloji və iqtisadi subyektləri birləşdirərək, planlaşdırmanın və investisiyaların daha "yaşıllaşdırılması" üçün siyasət və qanunvericiliyə yenidən baxılmasına, bununla da, yeni iş modellərinin qəbulu ilə innovativ texnologiyaların tətbiqi və "yaşıl" iş yerlərinin yaradılmasına dəstək verir. Bu müstəvidə UNIDO Nəticə 2 Komponenti – Dairəvi İqtisadiyyat və Yeni Artım İmkanları çərçivəsində aşağıdakı nəticələrə cavabdehdir:

1. Aşağıdakılar vasitəsilə kiçik və orta ölçülü biznes müəssisələrində Resurs Səmərəliliyi və Daha Təmiz İstehsal (RSDTİ) fəaliyyətlərinin genişləndirilməsi

- Sənayedə resurs səmərəliliyi haqqında bacarıqların qurulması və məlumatlılığın artırılması
- İstehsal edən KOM-lar üçün RSDTİ qiymətləndirmələri
- Müəssisələrin RSDTİ Klublarının yaradılması
- Mövcud sənaye sahələrində Eko-Sənaye Parkları çərçivəsinin tətbiqinin mümkünlüyünün qiymətləndirilməsi; və
- Seçilmiş regionlarda Sənaye Tullantıları Xəritələrinin hazırlanması

2. YMVB təşəbbüsü və MEİ metodologiyasına dair konsepsiyaların və alətlərin tətbiqi və təşviqi vasitəsilə

- xəritələmədə əngəllər və MEİ üçün fərsətlər
- YMVB barədə məlumatlılığın təşviqi
- MEİ-nin tətbiqi üçün bacarıqların qurulması; və
- Seçilmiş KOM-larda pilot MEİ layihələrinin icrası

Şərq Tərəfdaşlığı (ŞT) regionundan müvafiq qurumlar, təşkilatlar və istehsal müəssisələri MEİ metodologiyası haqqında ətraflı öyrənməyə və onun təşviqinə töhfə verməyə dəvət olunurlar. Sözügedən proqram, YMVB təşəbbüsü və ya MEİ, eləcə də Şərq Tərəfdaşlığı ölkələrinin hər birində onlardan istifadə imkanları haqqında ətraflı məlumat üçün UNIDO-dan EU4Environment Layihə Meneceri ilə əlaqə saxlayın.

Əlaqə təfərrüatları:

Birləşmiş Millətlərin Sənaye İnkişafı Təşkilatı (UNIDO)
Ətraf Mühit Departamenti, Layihə Meneceri
xanım Tatyana Çernyavskaya
Tel: +43 1 26 0 26 5520
E-mail: t.chernyavskaya@unido.org
Web: www.unido.org